

eld in een  
en wil af-

zakelijk de  
Dienst des  
zulk mis-  
keeringen  
eid mogen  
schen, wel  
dan onze  
ur gegeven  
ur, heilige  
kerk, dan  
or zijn kerk

is hetgeen  
capittel door  
ruggegaan,  
t, dat God  
ordt terug-  
o er in een  
a voor een  
wordt.

lichting van  
et mensch  
len Regen-  
jing, het-  
algens heel  
r verband  
r Schuift,  
ker, Job en  
historische  
eschouwing

leefde men  
bolleke der  
rus ganseli  
n bepaalde  
e drukken  
alleen met

uzenledeke  
ldig tegen  
de getrouwe  
tot had ge-

vrede.  
en  
oed

symboliek  
ontloft zich  
historie is  
ouder an-  
eenuw, her-  
historie der  
geleigd en  
in de wille  
openbaard,  
erleden als  
naar worste-  
pte, steeds  
a staan.

lat bevolkt  
wereld om  
voelt, waar  
en, en waar-  
at.

rijke wereld  
mogen uit-  
die mach-  
historie,  
wee in die  
geleefd, als  
predikt, en  
len gesteld,  
de wereld  
en.

ningen zijn  
en ook in  
denker wel  
ene kracht,  
raakt niet  
op zich zelf  
la het niet  
s het skelet  
spieren en  
s voor kan  
t.

der Refor-  
om, de  
in de ver-  
nythologie,  
en uit den  
daar alles  
m. Een He-  
Minerva,  
figuren en  
heidensche

eh metter-  
uit.  
schouwing  
evensteking  
matschappij  
g en oud,  
mleef, en  
niet geen  
maar dan  
en namen  
en slechts  
leden, heel  
roepen, bij

id ons zijn  
hebben we  
een histo-  
delend als

moet dan  
en inleven,

diath was,  
a beduidt,  
e kennisse  
d worden.

zijn.

## Saambinding.

Het werk der «saambinding» gaat onder de Gereformeerde kerken heilighijk voort, en goede hope mag gekoesterd, dat de dag niet meer verre is, waarop de laatste A en B onder ons verdwijnt, doordien een iegelijk zich in gehoorzaamheid buigt voor Hem, die de Alpha en Omega is.

Dit zeggen vatte niemand ironisch op. Wel weten we, dat er ideaal aangelegde geesten zijn geweest, die na 1802 zich inbeelden, dat in minder dan geen tijd alle A, B en C's ineen zouden vloeien, maar die verwachting doet meer eere aan hun hart, dan dat het blij is van hun menschenkennis.

Natuurlijk moet het ideaal steeds met geestdrift beleden, volstandig vastgehouden, en rustloos nagejaagd; maar daarmee is nog in het minst niet gezegd, dat ge zoo op eens, zoo op staanden voet, alle struikelblokken uit den weg ruimt.

Schier niets is zoo moeilijk als twee kerken saam te binden tot één. Ge stuit op tweeërlei verleden. Op tweeërlei zienswijze. Op tweeërlei gewoonten en manieren. Op tweeërlei regeling. Op tweeërlei beurs. Op tweeërlei sympathie. Een tweewiel waaruit dan de neiging opkomt, om zich wel te willen vereenigen, als men weet meerderheid te zullen blijven, maar er zeer tegen op te zien, zoo men als minderheid bij een machting meerderheid komt.

Dit alles nu is wel niet hoog, en niet heilig en niet een onvoorwaardelijk bukken voor het Woord, maar het is zondig-menschelijk, en met dat menschelijke moet worden gerekend, vooral onder Nederlandsche Calvinisten, die geestelijk stijf op hun stuk staan, en lang niet altoos smedig zijn bij hun handelen.

En ziet men nu, hoe niettegenstaande deze schier onoverkomelijke moeilijkheden toch in zoo korte jaren reeds in tal van plaatsen de eenheid tot stand kwam, niet alleen in dorpijns en dorpen, maar ook in groote steden, zooals Utrecht, ja hoe zelfs te Amsterdam de zaak reeds zoover vorderde, dat kerk A haar besluit tot afwijzing nog met slechts *éne stem* meerderheid nam (21 tegen 20), dan is er toch en oorzaak tot dank en lof en kostelijke hope voor de toekomst.

Of begrijpt en voelt een ieder niet, dat, blijkbaar de plicht tot saambinding de conscientie gaat raken, dat men inziet: *«moet zoo»*, half beschuldigend is, als het nog niet kan; en hoe zich hierdoor in de kerken een zekere publieke opinie vormt, die maakt dat in de kerkeraden de tegenstanders almeer terrein verliezen, en de voorstanders langzaam maar zeker terrein winnen.

Gelijk een ieder taat en voelt, is ook te Amsterdam de ineen-smelting eenvoudig een kwestie van tijd, en van een tijd die overzienbaar is.

Veel, zeer veel hangt hierbij natuurlijk af van den aard en het karakter der ambtsdragers die op een gegeven oogenblik met de leiding der zaken in zulke kerken belast zijn.

Staan er vrije, vroege mannen aan het hoofd, dan wordt heel de zaak, zonder persen en dwingen, kalm, rustig en voorzicht, kortom met Christelijke wijsheid geleid, en dan komt men er...

Is daarentegen de zaak in handen van wel vrome en goede mannen, maar die in bedaarheid, in liefdesdrang en wijsheid van inzicht en tact van handelen te kort schieten, dan botst het, en schiet men niet zoo spoedig op.

Ook oefenen allerlei plaatselijke aangelegenheden invloed, niet het minst de rekening van ontvangst en uitgaf. En zoo komt de beslissing, die in hoofdzaak bij de opzieners der gemeente behoort, vaak geheel in handen van de mannen van de dubbeltjes, waarmee nu niet het armengeld, maar het geld van de kerk bedoeld is.

Daarom zal het o. i. goed zijn, zoo men steeds meer op drie dingen letten gaat.

Ten eerste hierop, dat men niet *overhaaste*. Alles wat langzaam gaat, gaat zeker. Terecht wees de *Roepers* er reeds meer dan eens op, dat overijling hier schiedt. Dan uit men vaak een ondoordacht woord. Men botst. Er schiet een wortel van bitterheid op. Men raakt achteruit. En schiet niet op.

Neem er daarom uw tijd voor. Werk rustig en kalm! Neem bij ieder nieuw stadium op den weg naar uw ideaal een zekere *paauze*, dat de gemoederen weer tot bedaren komen.

Mits natuurlijk op beding, dat ge nooit de zaak schieten laat, en hoe hopeloos het ook schijnt te staan, altoos, na zekere pauze, weer taal en volhardend op de zaak terugkomt.

Het tweede punt is: besluit niet alleen, maar *motiveren* altoos uw besluit.

«Nog niet», het zij zoo, maar zeg dan altoos duidelijk, *«wantom»* nog niet. Geef reden, geef rekenschap, zeg duidelijk, hoever ge wel, en hoever ge nog niet medegaat, en voeg er altoos bij *«wantom»* niet.

Zeg dan aanstonds, en kuint ge, toets uw zeggen, toets uw motieven aan de Schrift, of aan de Formulieren van eenigheid, of aan de historie der vaderen.

En eindelijk wat het derde punt aangaat: *Beuwer de geesten*.

Predik over de zaak, licht de zaak *ganschelijk* voor de gemeente toe. Doe heel de gemeente er in meeleven.

Aldus is de weg der heiligen.

Aan het eind van dien weg loopt het op eenheid uit.

Aldus kweekt ge de *broederlijke liefde*.

## Deze gewisse belofte.

In zake het Formulier van de bediening van het heilig Avondmaal ontvingen we van den heer J. Singels te Rotterdam dit schrij-

ven, met het daarin vervatte verzoek, om eenige toelichting.

Het schrijven zelf luidt aldus:  
ROTTERDAM, 8 Juni 1895.  
Aan de Redactie van de *Herant*.  
*Hooggeachte Heer!*

Met zeer veel genoegen las ik de slotregelen van uwe hand, gevoegd bij uwe opmerkingen over Ds. Van Kamp's open brief, benevens wat u schrijft over «Onze Vaderen», naar aanleiding van het schrijven «in overweging genomen» van Ds. Van der Vegt.

Veruolft mij in verband met een en ander u iets te vragen omtrent het formulier voor het heilig Avondmaal in de Geref. kerken. Twee wegen, zoo luidt het Woord des Heeren, algemein hoe het ons menschen wellicht anders toeschijnt; maar nu — 't formulier zegt in zake de rechte beproeving, punt 2: Onderzoekte een iegelijk zijn hart, of hij deze gewisse belofte Gods enz.

Meer dan ééne, heen zeer vele zwakke geloovigen, gelooven dit niet, en al wordt er onderscheid gemaakt tusschen het persoonlijk voor zich zelf gelooven en dan wel, het gelooven van de *gewisse belofte Gods*, dat hem al zijne zonden vergeven zijn, enz. — en daarmee is de raak niet belder. Zij, wier lust het is den Heere te zoeken, naar Hem te vragen, voor Hem te leven en in Zijne wegen te wandelen, behooren ter versterking van dit, (wellicht) zwakke geloof ten Avondmaal; ook het vervolg van het formulier bevordert dit wel, maar na de 3 punten van het rechte onderzoek en der beproeving, waarbij punt 2 als boven niet en zelfs op *verre* na niet, wordt bevonden, geldt het in het formulier daarentegen *die deze gelofenis niet* in hun hart gevoelen, eten en drinken *zich zelve een oordeel*, niet onderscheidende het lichaam des Heeren. Och waarde Redacteur, licht dit even toe, of zeg met mij dat het formulier — hoe goed ook bedoeld — fout is.

Velen gelooven die gewisse belofte Gods dat hun zonden vergeven zijn, *niet*.

Zij eten zich immers geen oordeel?

Zij hebben noodig tot versterking des geloofs het Avondmaal mede te gebruiken, d. i. des Heeren dood te verkondigen, en in den weg van gehoorzaamheid te komen tot het geloof dat hun *hunne zonden vergeven zijn*, alleen door het lijden en sterven van den Heere Jezus. Laat mij u nog mededeelen, dat ik mijn woord gaf, om op eene vergadering van Broeders Ouderlingen A en B alhier, in te leiden het onderwerp: *Huishouding en Avondmaal*, en als ik nu in 't eerstvolgend nummer van de *Herant* iets omtrent het bedoelde formulier als vervolg van «Onze Vaderen» van dit nummer mocht vernemen, zou mij dit bijzonder aangenaam zijn. Vooral vroeger bleven ontzettend veel menschen op dit formulierbezwaa van het Avondmaal weg, en nog is er wat te spreken en te handelen dikwerf, dat zult u trouwens ook wel weten, dank ik. Bij voorbaat dank.

Met hoogachting en Broedergroete,  
*Van Der, Dr. en Br.*  
J. SINGELS.

De hierbij gevraagde toelichting geven we volgaarne.

De Heidelbergse Catechismus antwoordt op de Vraag: *Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?* in dezer voege:

Alleen door een oprecht geloof in Jezus Christus; alsoo dat, als is 't dat mij mijn geweten aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaar gezondigd en van dezelve geen gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder eenige mijne verdienste, uit louter genade, mij de volkomen genoegevoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals ik had ik ooit zonde gehad noch gedaan, ja als had ik ook al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, zoover ik zulk eene weldaad niet een geloovig hart aanneem.

Eerst wie dit belijdt, wordt tot het Avondmaal toegelaten.

We worden gerechtigvaardigd door het geloof, en dit geloof houdt juist in, dat *alle onze zonden ons vergeven zijn*.

Niet: vergeven zullen worden, maar vergeven zijn.

Dit te belijden is de Christelijke religie. Die inhoud onzer belijdenis is het *Evangelie*, en dat Evangelie mag niet anders worden voorgesteld.

Zeer terecht zegt dan ook het Formulier van het heilig Avondmaal, dat niemand aan het heilig Avondmaal hoort, dan wie dit van zichzelf en voor zichzelf persoonlijk belijdt.

Wie dit niet belijdt, kan niet aan het heilig Avondmaal worden toegelaten.

Alleen de geloovigen worden genoot. Niet zij die *niet* gelooven.

En wie *niet* geloof, en dus een *engelovige* is, en dan toch de zegelen zich toe-eigen, natuurlijk over dien gaat een oordeel.

Aan dezen eenig juiste en waren stand der dingen mag altoos niet getornd worden.

Wie hieraan wrikt, wrikt het fundament onzer belijdenis los.

Doch nu rijst de vraag, als het Sacrament het geloof moet sterken, dan ligt hierin toch opgesloten, dat, als ik ten Avondmaal ga, *er iets aan mijn geloof ontbreekt*.

Ongetwijfeld.

Alleen maar wat er ontbreekt, mag niet ontbreken in de *deelen*, maar alleen in de trappen of graden.

Een geloof, dat zal kunnen *gesterkt* worden, moet *geloof* zijn. Geloof uit den waren wortel, van de ware natuur, van het echt gehalte; alleen maar *zaak* in zijn kracht en te *maakteloos* in zijn werking.

Als ge na riekte ingezonden zijt, moet uw leven *gesterkt* worden, maar dit kan alleen dan, *als het leven er nog is*, niet zoo het leven te loor ging en de kranke sterft.

Een *lijf* op de sterken is onmogelijk.

Dus moet er, zal er sterking kunnen worden aangebracht, *nog leven* zijn. En zoo ook nu, zal het Avondmaal werken kunnen, en het geloof kunnen sterken, dan moet dit *geloof* er zijn en *leven*.

Als er dus staat: Of gij deze gewisse belofte Gods geloof, dat al uw zonden u om Christus' wille vergeven zijn, dan wil dit niet zeggen, dat het geloof waarmede wij dit gelooven, ons bevredigt. Integendeel, er ligt in, dat het ons *niet* bevredigt. Dat

we het sterker, bealister, vanger moeten wenschen. Maar *ontbreken mag het niet*.

Ge staat dan niet in *engelof*, maar in *kleingelof*, en ge gaat ten Avondmaal op met de bede: Heere, ik geloof, maar vermeerder Gij mij het geloof door uw heilig Sacrament!

Inwonende volwassen zonen.

Nog eens moeten we terugkomen op de quaestie van inwonende volwassen zonen, die ruimschoots genoeg verdienen, om geheel in hun onderhoud te voorzien.

We spreken niet over wie nog *niet* meerderjarig is. Die staat onder vaders macht. Die is kind thuis. Tenzij hij trouwe, en hierdoor man in de maatschappij worde.

We bepalen ons tot die andere jonge mannen, die 1<sup>o</sup>, volwassen zijn, en 2<sup>o</sup>, zoo veel verdienen, dat ze in staat zijn, geheel op zich zelf te staan.

Nu zal men het met ons eens zijn, dat het hoogst wenschelijk is, dat deze niet bij vreemden in den kost gaan, maar, zoolang ze niet huwen, bij hun ouders blijven inwonen.

Dat sterkt den familieband. Dat geeft huislijk leven. Dat houdt van veel kwaad af. En bewaart voor veel zedelijke gevaar.

Hoe nu moeten zulke jonge mannen beschouwd worden? Als *kinderen* of als *mannen*?

En dan komt ons voor, dat ze niet meer als *kinderen* mogen beschouwd worden.

De heilige apostel Paulus zegt zoo duidelijk: «Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, maar nu ik man ben geworden, heb ik te niet gedaan wat des kinds was.»

Het kind-zijn is, naar luid van Gods Woord, tegenover God een *duurzame* en *altoosblijvende*, maar onder menschen een *tijdelijke* en *voorbijgaande* betrekking.

Men is eerst *kind*, om straks *man* te worden. Heel de opvoeding moet er zelfs op gericht zijn, om een kind de kinderschoenen te laten uittrekken, en straks als volwassen en zelfstandig man in kerk en maatschappij en staat te doen optreden.

Het kind-zijn gaat voorbij, en dan komt de manlijke leeftijd, die omstreeks de 23 jaren intreedt.

Vandaar de eisch, dat de man *zijn vader en moeder verlaten zal*, om zijn vrouw aan te kleven.

Te trouwen is voor wie trouwen kan plicht.

Maar juist dat mogen en moeten trouwen, wat het *verlaten*